

GÁCSI ANETT ERZSÉBET–NEPARÁCZKI ANNA VIKTÓRIA

Küzdelem a költségvetés örök úrje ellen: munkajogi és szociális jogi vonatkozású bűncselekmények egykor és most

*I. Bevezetés: a munkajogi és szociális jogi vonatkozású bűncselekmények rendszertani
helye és a szabályozásukra ható tényezők*

A magyar Büntető Törvénykönyv¹ a gazdasági bűncselekményekről szóló XVII. Fejezetének III. Címében, a pénzügyi bűncselekmények között szabályozta a munkajogi és szociális jogi vonatkozású bűncselekményeket. Tanulmányunk célja e bűncselekmények változásainak bemutatása a rendszerváltozástól egészen napjainkig.

Eme tényállások elemzése előtt azonban három körülményt mindenképpen fontosnak tartunk kiemelni.

Egyrészt arról, hogy a gazdasági bűncselekmények köre mindig függ az adott állam gazdaságpolitikájától. *Wiener* szavaival élve „a gazdaságpolitikának – és az ezt érvényesítő gazdaságigazgatási szabályoknak – éppen a *fejlődés, a mozgás, a dinamizmus* a jellemzője”². A gazdasági bűncselekményekre vonatkozó büntetőpolitikát ugyanis a gazdaságpolitika közvetlenül befolyásolja, és ez a befolyás a gazdasági bűncselekmények alakulásában, tényállásainak változásában közvetlenül megjelenik. A gazdasági büntetőjog sajátossága tehát szükségessé teszi a gazdasági büntetőjog és a gazdaságpolitika összefüggéseinek az elemzését is.³ Az adott állam gazdaságpolitikáját szem előtt tartva lehet eldönteni, hogy igazgatási vagy büntetőjogi normák kerüljenek alkalmazásra.⁴ Különösen igazak e megállapítások a munkajogi és szociális jogi vonatkozású bűncselekmények kapcsán: büntetendővé nyilvánításuk „előfeltétele” a rendszerváltozás, amely a társadalmi tulajdonon alapuló tervgazdálkodásról a kapitalista, a verseny szabadságát hirdető piaczgazdaságra való áttérést is jelentette; az ennek működését biztosító állami rendszer kialakításával egyidejűleg.

¹ 1978. évi IV. törvény, a továbbiakban: Btk.

² WIENER A. IMRE: *Gazdaságigazgatás – büntetőpolitika. Jogtudományi Értekezések*, Budapest, 1985. 8. p.

³ WIENER A. IMRE: *Gazdasági bűncselekmények*. Budapest, 1986. 40. p.

⁴ WIENER 1986, 41. p.

Másrészről ugyanakkor nem szabad elfeledkezni arról, hogy a büntetőjogi védekezés a gazdasági bűncselekmények esetében is mindig szubszidiárius⁵, és a büntetőjogi fellépés csak kiegészítő jellegű. A *büntetőjog ultima ratio jellege* megköveteli, hogy az állami kontrolleszközök kiválasztásánál a büntetőjog csak a legsúlyosabb jogsértésekre legutolsó eszközként lehet legitim.⁶ Az ultima ratio jellegnek Karsai két aspektusát jelöli meg, az első, relatív felfogás alapján az ultima ratio *mindig egy adott időszakban hatályos büntetőtörvényének* védelmi körébe eső jogtárgyak vonatkozásában értelmezhető.⁷ A másik értelmezési felfogás szerint a büntetőjogi fellépés ultima ratio jellege egy horizontális viszonyrendszerben képzelhető el, „amelyet az jellemez, hogy az azonos (vagy hasonló) jogviszonyokban megjelenő jogsértések valamilyen szinten *fokozható tartalmat*, azaz egymáshoz, de legalábbis a büntetőjogi jogsértéshez képest mindenképpen eltérő veszélyességet hordoznak. Az azonos vagy egymással összemérhető jogviszonyok azonos jogtárgyat (vagy jogtárgy-családot) rejtenek, s így nyerhet igazi értelmet az ultima ratio elvre, mint a legvégső eszköz elvére való hivatkozás”.⁸ Ennek megfelelően tanulmányunkban a munkajogi és szociális jogi vonatkozással rendelkező bűncselekményeknél a büntetőjog eszköztárának ultima ratio szerepét két síkon is figyelembe vesszük: egyrészt a vonatkozó tényállásokat, illetve ezek módosulását időbeli sorrendben mutatjuk be – ezzel érzékeltetve a védett jogtárgyak társadalmi, gazdasági viszonytól függő változását –, másrészt feltérképezzük, hogy ezen bűncselekmények közül mely esetben érvényesül a jogtárgysértések fokozatos láncolata.

Kiemelendő továbbá, hogy a büntetőjogot már kialakulásától kezdve felhasználta az állam az alapvető gazdasági érdekek védelmére. Büntetőjogi eszközökkel védtek a gazdasági rend alapját képező tulajdonviszonyokat, de emellett az állami jövedelmek megszerzésének, az államháztartás, államkincstár bevételeinek biztosítására is felhasználták – és használják fel napjainkban is – a büntetőjog eszközt,⁹ hiszen a közösség előtt álló (köz)feladatok megoldásában minden korban kiemelkedő jelentőséggel bír az *állam szerepvállalása*. Eme feladat teljesítésének egyik fontos eszköze/csatornája napjainkban a *közpénzügyi rendszer*, ezen belül is az *államháztartás rendszere*. Az államháztartás rendszere az elmúlt években többször módosításra került. Mivel a vonatkozó bűncselekmények kapcsán releváns e változások ismerete, röviden kitérünk ezek bemutatására.¹⁰

A (rég)i Államháztartásról szóló törvény¹¹ 2009. december 31-éig az államháztartást négy fő alrendszerre tagolta, ezek a központi költségvetés, az elkülönített állami pénzalapok, a helyi önkormányzat és a helyi kisebbségi önkormányzat költségvetése, valamint a társadalombiztosítás alrendszere.¹² 2010. január 1-jétől¹³ az államháztartás rend-

⁵ ERDŐSY EMIL: *A gazdasági reform büntetőjogi kérdései*. Budapest, 1976. 22. p.

⁶ NAGY FERENC: *A magyar büntetőjog általános része*. Budapest, 2010. 59. p.

⁷ KARSAI KRISZTINA: *Fogyasztóvédelem és büntetőjog*. Budapest, 2011. 47. p.

⁸ KARSAI 2011, 47. p.

⁹ WIENER 1986, 42. p.

¹⁰ Összefoglalva lásd 1. számú táblázat.

¹¹ 1992. évi XXXVIII. törvény, a továbbiakban: régi Áht.

¹² Lásd: régi Áht. I. § (1) bek. 2–6. §; Megjegyzendő továbbá, hogy az államháztartás rendszere a hagyományos megközelítésen túl magánjogi és közjogi bevételekre tagozódott. Ezen utóbbi tovább bontható államigazgatási, valamint fiskális jellegű bevételekre. A Btk. 310. §-ban szabályozott *adócsalás* közvetlenül a fiskális bevételekhez, közvetett módon pedig az állami feladatvállalás finanszírozásához fűződő összta-

szere két alrendszerből áll: a központi alrendszerből és az önkormányzati alrendszerből. A központi alrendszer elemei: a Magyar Állam (1) – mint közjogi kötelezettségek és jogosítványok alanya; továbbá a következő jogi személyek (2): Magyar Állam; központi költségvetési szervek; mindazon jogi személyek, amelyeket a törvény a központi alrendszerbe sorol; a törvény eltérő rendelkezése hiányában, azon költségvetési szervek, amelyeknek alapítója a Kormány vagy a központi alrendszerekbe tartozó jogi személy. Az önkormányzati alrendszer elemei pedig: a helyi önkormányzatok (1); a kisebbségi önkormányzatok (2); az önkormányzati költségvetési szervek (3); és mindazon jogi személyek amelyeket a törvény ebbe az alrendszerbe sorol (4).¹⁴ A jelenleg hatályos Államháztartásról szóló törvény¹⁵ átvette ezt a kettős felosztást, ám pontosította az egyes alrendszerek elemeit. Amíg a központi alrendszer elemeivé az állam (1); a központi költségvetési szerv (2); a törvény által az államháztartás központi alrendszerébe sorolt köztisztviselő (3); az ilyen köztisztviselő által irányított köztisztviselői költségvetési szerv (4) váltak; addig az önkormányzati alrendszer elemei: a helyi önkormányzat (1); a nemzeti-ségi önkormányzat (2); a jogi személyiségű társulás (3); térségi fejlesztési tanács (4); az 1-4. által irányított helyi önkormányzati, helyi nemzetiségi önkormányzati, országos nemzetiségi önkormányzati költségvetési szerv (5).¹⁶

1. sz. táblázat

Az államháztartás alrendszerei							
1992. évi XXXVIII. törvény (rég. Áht.)						2011. évi CXCV. törvény (Áht.)	
1992. 07. 03.-tól – 2009. 12. 31.-ig: 4 alrendszer				2010. 01. 01.-től – 2011. 12. 30.-ig: 2 alrendszer		2011. 12. 31.-től: 2 alrendszer	
1. központi kormányzat költségvetése {központi költségvetés}	2. elkülönített állami pénzalapok	3. helyi önkormányzatok + [1997. 01. 01.-től] helyi kisebbségi önkormányzatok	4. társadalombiztosítás alrendszere	1. központi alrendszer	2. önkormányzati alrendszer	1. központi alrendszer	2. önkormányzati alrendszer

Ezen alrendszerek a pénzügyi visszaélésekkel szemben büntetőjogi védelmet élveztek (élveznek) az alábbiakban bemutatásra kerülő tényállásokon keresztül.

dalmi érdekeket védte. MOLNÁR GÁBOR: *Adó-, társadalombiztosítási csalás*, in: BELOVICS ERVIN – MOLNÁR GÁBOR – SINKU PÁL (szerk.): *Büntetőjog Különös rész*, Budapest, 2002. 534. p.

¹³ Módosító jogszabály: 2008. évi LXXV. törvény, a takarékos állami gazdálkodásról és a költségvetési felelősségről.

¹⁴ Lásd: régi Áht. 2. §

¹⁵ 2011. évi CXCV. törvény, a továbbiakban: Áht.

¹⁶ Lásd: Áht. 3. §.

II. A munkajogi és szociális jogi vonatkozású bűncselekmények

1. Áttekintés

A munkajogi és szociális jogi vonatkozással rendelkező bűncselekmények a Btk.-ba iktatásukat követően napjainkig a következőképpen alakultak:

2. sz. táblázat

A munkajogi és szociális jogi vonatkozású bűncselekmények a rendszerváltozástól napjainkig

	309. §	310. §	310/A. §	310/B. §
1993. évi XVII. törvény (hatályos: 1993. 05. 15-től)	¹⁷	Adó-, társadalom- biztosítási csalás	Munkanélküliek Szolidaritási Alapjába fi- zendő munkaadói és munkavállalói járulék fizetési kötelezettség megsértése	Társadalombiztosítá- si, egészségbiztosítási vagy nyugdíjjárulékfi- zetési kötelezettség megsértése
1997. évi LXXIII. törvény (hatályos: 1997. 09. 15-től)	-	Módosul a tényállás	Változatlan ma- rad a tényállás	Változatlan marad a tényállás
1999. évi CXX. törvény (hatályos: 2000. 03. 01-től)	-	Módosul a tényállás	A Munkaerőpiaci Alap bevételeit biztosító fizetési kötelezettség megsértése	Módosul a tényállás
2005. évi XCI. törvény (hatályos: 2005. 09. 01-től)	-	Adócsalás	Munkáltatással összefüggésben elkövetett adó- csalás	Hatályon kívül helyezi a tényállást
2007. évi XXVII. törvény (hatályos: 2007. 06. 01-től)	-	Változatlan marad a tényállás	Módosul a tényállás	-
2011. évi LXIII. törvény (hatályos: 2012. 01. 01-től)	Visszaélés tár- sadalom- biztosítási, szociális vagy más jóléti juttatással	Költségveté- si csalás (+ 313/E. § (1)-(2) bek. új értelmező rend.)	A költségvetési csaláshoz kap- csolódó felügye- leti vagy ellenőr- zési kötelezettség elmulasztása	DE vö. 309. §

¹⁷ A Btk. 309. §-ának Devizagazdálkodás megsértése (majd az 1996. évi LII. törvénnyel módosított Devizabűncselekmény, amelyet a 2001. évi XCIII. törvénnyel helyeztek hatályon kívül) nem rendelkezik munkajogi vagy szociális jogi vonatkozással, az áttekintő táblázatban ezért megjelölése még hatályosság esetén sem szerepel.

A táblázat alapján megfigyelhető, hogy a munkajogi és szociális jogi vonatkozással bíró bűncselekmények szabályozása alapvetően három koncepciózus elképzelés köré csoportosítható. Elsőként, az 1993-tól 2005-ig terjedő időszakban (1) a társadalombiztosítási rendszer kiépítésével, majd 1997-es módosításával egyidejűleg három tényálláson keresztül védtek az államháztartás fiskális bevételeit. 2005-től már csak két releváns tényállást találhatunk a Btk.-ban (2). 2012. január 1-jétől pedig a költségvetés hatékonyabb védelme érdekében reformálta meg a jogalkotó ezen pénzügyi bűncselekményeket (3). A továbbiakban időrendi sorrendben térünk ki a táblázatban szereplő bűncselekmények tényálláselemzésére, a felmerülő szakirodalmi problémák bemutatására.

2. Egyes munkajogi vagy szociális jogi vonatkozású bűncselekmények – tényálláselemzés

2.1 Btk. 310. §

(1) 1993-2005-ös időszak:

A Btk. 310. §-ában szabályozott adócsalás bűncselekményét a törvényhozó a „házámban végbement változások, [...] a társadalom értékrendjének módosulásai, és [...] az új, büntetőjogi üldözést kívánó magatartásforma megjelenése miatt”¹⁸ egészítette ki a társadalombiztosítási csalás büntetendővé nyilvánításával. Ennek „praktikus okai”¹⁹ voltak: a társadalombiztosításnak több tízmilliárd forinttal tartoztak, köztük olyan gazdálkodó szervek, amelyek nyilvánvalóan rendelkeztek pénzeszközökkel, a tartozások behajtása azonban mégis sikertelen volt.²⁰ A tényállást a 2005. évi XCI. törvényig csak kisebb módosítások érték, ezek a minősített esetek körét differenciálták tovább, emelték a büntetési tételt,²¹ bővítették a tényállásban szereplő állami bevételi források körét, amelyekkel kapcsolatban a bűncselekmény elkövethető,²² illetve az első alapesethez büntetethetőséget megszüntető ok került bevezetésre²³.

A korábbi adócsalás, mint pénzügyi bűncselekmény *jogi tárgya* az államnak közjogi alapon nyugvó követelése, amely egyrészt sérti az államnak közjogias vagyoni követelésen nyugvó jogát, másodsorban veszélyezteti az állami köztevékenység zavartalanságát, harmadsorban pedig sérti az állampolgároknak az adóteher arányos megosztására vonatkozó jogilag biztosított érdekét.²⁴ Emellett a társadalombiztosítási csalás büntetendővé nyilvánítása az adócsalás tényállását a társadalombiztosítási alrendszer bevételeinek (1993-ban társadalombiztosítási járulék, egészségbiztosítási járulék, nyugdíjjárulék, 2000-től baleseti járulék, illetve magánnyugdíjpénztári tagdíj is) védelmével egészítette ki.

¹⁸ 1993. évi XVII. törvény indokolása, általános indokolás.

¹⁹ TÓTH MIHÁLY: *A büntetőjog és a büntető eljárásjog alapjai különös figyelemmel a gazdasági bűncselekmények szabályozására*. Budapest, 1992. 104. p.

²⁰ 1993. évi XVII. törvény indokolása, részletes indokolás a 68. §-hoz.

²¹ 1997. évi LXXXIII. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról.

²² A társadalombiztosítás ellátásairól és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény (továbbiakban: Tbj.) új szabályaira tekintettel, ahhoz igazodva.

²³ 1999. évi CXX. törvény a büntető jogszabályok módosításáról.

²⁴ ANGYAL PÁL: *A magyar büntetőjog kézikönyve 8. Adócsalás*. Budapest, 1930. 49. p.

A társadalombiztosítás alrendszere kapcsán elmondható, hogy az a társadalom közös kockázatvállalásán alapuló kötelező biztosítási rendszer. Kiindulópontként arra a közismert tényre kell utalnunk, hogy az ember létének egyik legalapvetőbb vonása az, hogy életét fenntartsa, elhasználó erőforrásait rendszeresen pótolja. Az emberi életpálya során azonban gyakran vannak olyan helyzetek, időszakok, amikor az ember saját munkájával nem képes előállítani a megélhetéshez szükséges javakat, azaz a javak előteremtésének ciklikus folyamatában ilyenkor zavar támad. E helyzeteket *megélhetési (reprodukciós) zavaroknak* nevezzük.²⁵ A megélhetési zavarok időszakában pedig a mindennapi megélhetéshez nélkülözhetetlen javakat más módon kell fedezni. Ennek legjobb megvalósítási formája a *tartalékképzés*. A reprodukciós zavarok ugyan mindig az egyén szintjén jelennek meg, az ellenük való védekezés azonban az emberi tevékenységmezők különféle szinterein történhet meg. Ezek alapján beszélhetünk *egyéni tartalékképzésről*, valamint *kisközösségi szociális támogatások különböző formáiról*, mint például a család, a lakóhelyi közösségek, a munkavégző közösségek, valamint az önkéntes biztosítás színteréről.²⁶ Ez azonban önmagában még nem elegendő a reprodukciós zavarok hatékony elhárításához, szélesebb alapokra kell helyezni a társadalom tagjainak védelmet nyújtó rendszert. Ez az állam szociális rendszerben való aktív szerepvállalásával teljesíthető.²⁷

A magyar állam által működtetett szociálpolitikai rendszer döntően a biztosítási típusú (vagyis a korábbi jövedelmi színvonal megőrzésére törekvő) rendszer elemeit viseli magán. Ez döntően abban mutatkozik meg, hogy az állam által védett személyek körére nézve kötelező biztosítást rendel el, vagyis nem bízta az egyének döntésére, hogy csatlakozni kívánnak-e a társadalombiztosítási rendszerhez vagy sem. Ez a követelmény tükröződik az 1998. 01. 01-jén hatályba lépett Tbj. 2. § (2) bekezdésében is: „*A társadalombiztosításban való részvétel a törvényben meghatározott szabályok szerint kötelező*”. Eme döntően biztosítási típusú rendszer felépítésénél vizsgálandó, hogy hogyan alakul a rendszer finanszírozása (milyen *finanszírozási-technika* alapján épül fel). Megállapítható, hogy a magyar rendszer döntően a *felosztó-kirovó struktúrát* követi, ahol a főkövetelmény az, hogy adott évi kiadások fedezetét túlnyomó részt az adott évi bevételekből teremtsék elő.²⁸ E megoldás finanszírozástechnikai alapját pedig a már korábban is említésre került kötelező biztosítás elve adja meg. A felosztó-kirovó struktúra mellett a magyar rendszerben jelen van az ún. *tőkésítő struktúra* is, amely részint a magánbiztosítási (magán-nyugdíjpénztári) rendszernél jelent meg.²⁹

A magyar társadalombiztosítási jogviszony szerkezete kapcsán kiemelést érdemel,

²⁵ CZÚCZ OTTÓ: *Szociális jog I.*, Budapest, 2003. 11. p.

²⁶ CZÚCZ 2003, 14–19. pp.

²⁷ Az állam szociális rendszerben való fellépésének indokaihoz l. DIAMOND, PETER ARTHUR: *A Framework for Social Security Analysis*. Journal of Public Economics. 1977/8, 275–298. p.

²⁸ Kiemelendő, hogy „túlnyomó részt”, és nem teljes mértékben kell az adott évi bevételekből előteremteni a kiadások fedezetét. A Tbj. 3. § (2) bekezdése is megerősíti ezt az elvet, amikor kimondja, hogy „*az állam a társadalombiztosítási ellátások fedezetét akkor is biztosítja, ha a társadalombiztosítás kiadásai a bevételeket meghaladják*”.

²⁹ A felosztó-kirovó, valamint a tőkésítő struktúrához l. CZÚCZ 2003, 173–178. pp. Megjegyezzük, hogy a tanulmány megírásának időpontjában folyamatban van a magyar társadalombiztosítási alrendszer átalakítása. Ennek részletes bemutatására azonban nem térünk ki, mivel célunk elsősorban a büntetőjogi problémák feltárása.

hogy abban rendszerint három alany szerepel: a társadalombiztosítási szerv, a biztosított, valamint a foglalkoztató. A három alany között létrejött társadalombiztosítási kapcsolatok egységes életviszonynak tekintendők, ám ezeken belül a felek jogai és kötelezettségei két önállóan tekinthető jogviszonyt alkotnak. Míg a biztosított és a társadalombiztosítási szerv között ún. *munkavállalói jogviszony* jön létre, addig a biztosítottat foglalkoztató és a társadalombiztosítási szerv között ún. *foglalkoztatói társadalombiztosítási jogviszony* alakul ki. Eme társadalombiztosítási jogviszonyok keretében pedig a biztosítottat megillető biztosítás az annak alapjául szolgáló jogviszonnyal egyidejűleg, a törvény erejénél fogva jön létre és e jogviszony kezdetétől annak megszűnéséig áll fenn.³⁰ A társadalombiztosítási jogviszony keretében, amíg a biztosított az egyéni felelősség elvének megfelelően, a Tbj.-ben meghatározott járulékfizetési kötelezettség alapján szerezhethet jogot saját maga (és a törvényben meghatározott hozzátartozója javára) az egyes társadalombiztosítási ellátásokra [Tbj. 2. § (3) bek.], addig a foglalkoztató bizonyos kötelezettségek teljesítésével érvényesítheti a biztosítási jogviszonyt. Ezek a következők: a foglalkoztatót bejelentési, nyilvántartási, járulék-megállapítási és levonási, bevallási kötelezettség, valamint a társadalombiztosítás keretében nyújtott ellátások pénzügyi fedezetéhez törvényben meghatározott járulék-, és hozzájárulásfizetési kötelezettségek terhelik [Tbj. 2. § (5) bek.]. Eme kötelezettségeken túl mind a biztosítottakat, mind a foglalkoztatókat adatszolgáltatási kötelezettség terheli „a társadalombiztosítási rendszer működésében érvényesülő közteherviselés érdekében [...] a társadalombiztosítási járulékfizetési és hozzájárulásfizetési kötelezettségeik megállapításához, teljesítéséhez, ellenőrzéséhez, és érvényesítéséhez” [Tbj. 2. § (7) bek.].

Az adó- és társadalombiztosítási csalás bűncselekményének jogi tárgya tehát az állam pénzgazdálkodásának, bevételi rendszerének törvényes működése, az adók és járulékok megfizetéséhez fűződő közérdek.³¹

Arról, hogy a bűncselekmény rendelkezik-e *elkövetési tárggyal*, eltérő véleményeket olvashatunk a szakirodalomban. Nem szól a bűncselekmény kapcsán elkövetési tárgyról Molnár³² és Schubauer.³³ Varga³⁴ és Kereszty³⁵ a bűncselekmény elkövetési tárgyainak tekinti az adókat, a nevesített különböző járulékokat és a Btké. 26. §-ának rendelkezései alapján az illetékeket is. Ezzel szemben Tóth³⁶ több könyvében is arra hívja fel a figyelmet, hogy az adó-, és társadalombiztosítási csalásnak elkövetési tárgya nincs, csu-

³⁰ Czúcz 2003, 31–37. pp. és 100–107. pp.

³¹ Tóth Mihály: *Gazdasági bűncselekmények az alakuló joggyakorlatban*. Székesfehérvár, 1996. 336. p.; Tóth Mihály: *Adó-, és társadalombiztosítási csalás*. in: Erdős Emil – Földvári József – Tóth Mihály (szerk.): *Magyar büntetőjog különös rész*. Budapest, 1998. 400. p.; Tóth Mihály: *Adó-, és társadalombiztosítási csalás*, in: Erdős Emil – Földvári József – Tóth Mihály (szerk.): *Magyar büntetőjog különös rész*, Budapest, 2002. 447. p. (Tóth 2002a); Varga Zoltán: 299–315. §-ok, in: *A Büntető Törvénykönyv Magyarázata 2. kötet*, Budapest, 2002. 1219. p.; Tóth Mihály: *Gazdasági bűnözés és bűncselekmények*. Budapest, 2002. 391. p. (Tóth 2002b)

³² Molnár Gábor: *Adó- és társadalombiztosítási csalás*. In: Belovics Ervin – Molnár Gábor – Sinku Pál: *Büntetőjog Különös Rész*. Budapest, 2001. 523–532. pp.

³³ Schubauer László: *Adó-, és társadalombiztosítási csalás*. in: Blaskó Béla – Miklós Irén – Schubauer László (szerk.): *Büntetőjog Különös Rész II.*, Budapest, 2000. 189–192. pp.

³⁴ Varga 2002, 1216–1231. pp.

³⁵ Kereszty Béla: *Adó-, és társadalombiztosítási csalás*. in: Horváth Tibor et al. (szerk.): *A magyar büntetőjog különös része*, Budapest, 1999. 691. p.

³⁶ Tóth 1996, 336. p.; Tóth 1998, 400. p.; Tóth 2002a, 447. p.; Tóth 2002b, 391. p.

pán közvetetten tekinthetjük elkövetési tárgynak az adókat, és a tényállásban meghatározott járulékokat. Mivel az elkövetési tárgy az a *törvényi tényállásban megjelölt személy vagy dolog*, akire vagy amire az elkövetési magatartás behatást gyakorol, vagy mint behatás irányul,³⁷ ez utóbbi álláspontot tartjuk dogmatikailag megfelelőnek. Az adó és a nevesített járulékok nem tekintendők önmagukban elkövetési tárgyakká, a bűncselekmény ezeknek a megállapítása szempontjából jelentős tény (adat) vonatkozásában követhető el.

A Btk. 310. §-a a vizsgált időszak kezdetétől, 1993. 05. 15-től a járulékok közül a társadalombiztosítási, az egészségbiztosítási, illetve a nyugdíjjárulékot nevesíti; majd a jogalkotó ezt a felsorolást 2000. 03. 01-től kiegészíti a baleseti járulékkal és a magánnyugdíjpénztári tagdíjjal. E fogalmak tartalmát háttérjogszabályok rögzítik. A büntetőjogban használt adó fogalmát pedig a Btké. 26. §-a értelmezi.³⁸

A nevesített bevételek megállapítása szempontjából az olyan tény (adat) tekinthető jelentősnek, amely a jogcímét vagy összegszerűségét érinti.³⁹

A bűncselekménynek *két alapesete* különböztethető meg az elkövetési magatartások alapján:

- a) a megállapítás körében elkövetett adó -, és társadalombiztosítási csalás [(1) bekezdés]
- b) a már megállapított adó/járulék jelentős késleltetése vagy megakadályozása [1993-tól (4) bekezdés, 1999-től (5) bekezdés].

Ad a) Az első alapeset tehát az adókötelezettség megállapítása során követhető el. A tényállás a bűncselekményt megvalósító magatartásokat nem taxatív jellegű felsorolással határozza meg. Az *elkövetési magatartások*: az adó, nevesített járulékoknak a megállapítása szempontjából jelentős tény (adat)

- valótlan előadása,
- elhallgatása, vagy
- más megtévesztő magatartás tanúsítása.

Az elkövetési magatartásokban közös a kötelezettség megállapítására jogosult hatóság megtévesztése, amely mind szóban, mind írásban történhet.⁴⁰ A „más megtévesztő magatartás” törvényi kitétel arra utal, hogy az elkövetési magatartások felsorolása példázó jellegű, és a bűncselekmény ezeken kívül elkövethető jellegében hasonló egyéb cselekménnyel is.

Az első alapeset a hatóság előtt valósulhat meg, amely az *elkövetési helynek* tekintendő. A bűncselekmény megvalósulása szempontjából releváns hatóságoknak az adó vonatkozásában az adóhatóságok, a járulékok vonatkozásában a társadalombiztosítási

³⁷ NAGY 2010, 106. p.

³⁸ Megjegyezzük, hogy e fogalmak tartalma a vizsgált időszakokban többször – szinte követhetetlenül – módosult, amelyet a tanulmány végén található 3. számú táblázat mutat be.

³⁹ TÓTH 1996, 338. p.; KERESZTY 1999, 692. p.

⁴⁰ KERESZTY 1999, 692. p.

hatóságok tekintendők.⁴¹ A bűncselekmény azonban nem csak az eljárásra jogszabályok szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatóság, hanem bármely más adóhatóság előtt is elkövethető.⁴² Az egyes adó-, illetve társadalombiztosítási hatóságokat a háttérjogszabályok határozzák meg.

Az első alapeset *eredménye* az adó-, vagy járulékbevétel összegének csökkenése. A bevétel csökkenése pedig mindig forintban pontosan meghatározott összeget jelent. Lényege, hogy az elkövető magatartásával a bevételi oldalon károsítja meg az államháztartás valamely alrendszerét azáltal, hogy befizetési kötelezettségének egyáltalán nem tesz eleget, vagy valamely kedvezményt, mentességet jogosulatlanul, megtévesztéssel vesz igénybe.⁴³

Az elkövetési magatartás és a bűncselekmény eredménye között *okozati összefüggésnek* kell fennállnia.

Ad b) A második alapesetnél a fizetendő adó/járulék összege már megállapításra került; a tettes azonban a befizetés elkerülése céljából megtéveszti a hatóságot, jelentősen késleltetve vagy megakadályozva a behajtást.

Az *elkövetési magatartás* a hatóság megtévesztése. Hasonló formában valósítható meg, mint az első alapesetnél, ezt azonban a tényállás nem részletezi.

Az *eredmény* a megállapított adó/járulék behajtásának jelentős késleltetése vagy megakadályozása. Arról, hogy a késleltetés mikor tekinthető jelentősnek, a szakirodalomban többféle álláspont olvasható. Tóth szerint⁴⁴ a késleltetés jelentős volta a körülmények ismeretében dönthető el, a bevételek különböző formáira tekintettel nehéz, de felesleges is határidőkről szólni. A határidő pusztá túllépése azonban szerinte sem ad alapot e körülmény megállapítására. Varga szerint⁴⁵ a jelentős késedelem akként jellemezhető, hogy ekkor a behajtás elmaradása nem végleges, csak átmeneti. Önmagában a végrehajtási eljárás megindítása nem elegendő, de ha az adóbehajtás a megtévesztő magatartás eredményeképp az egy évi időtartamot eléri vagy meghaladja, megállapítható a jelentős késleltetés. Kereszty⁴⁶ álláspontja is ez, az egy évet elérő vagy azt meghaladó késlekedést - figyelemmel az állami költségvetés évenkénti megállapítására - ekkor tartja jelentősnek. A megakadályozás pedig azt jelenti, hogy a behajtásra tett intézkedések eredményre nem vezetnek, az állam nem jut hozzá a bevételhez, az adó- vagy járulékkiesés végleges.⁴⁷

Az elkövetési magatartás és a bűncselekmény eredménye között *okozati összefüggésnek* kell fennállnia.

A bűncselekmény az elkövetési magatartással (megtévesztés) már *kísérleti szakba* jut, majd az eredmény (bevétel csökkenése, illetve a behajtás jelentős késleltetése/megakadályozása) bekövetkeztével válik *befejezetté*. A bűncselekménynek nincs büntetendő előkészülete.

⁴¹ TÓTH 1996, 339. p.; KERESZTY 1999, 692. p.

⁴² MOLNÁR 2001, 528. p.

⁴³ MOLNÁR 2001, 527–528. p.

⁴⁴ TÓTH 1996, 338. p.; TÓTH 2002a, 393. p.

⁴⁵ VARGA 2004, 1228. p.

⁴⁶ KERESZTY 1999, 692. p.

⁴⁷ VARGA 2004, 1228. p.

Az adó-, és társadalombiztosítási csalás *tette*se az lehet, akit az adó vagy járulék megfizetésének kötelezettsége terhel. A kötelezettek körét az egyes adónemekre, járulékfajtákra vonatkozó háttérjogszabályok állapítják meg. A részesség az általános részi szabályok szerint alakul.

A bűncselekmény *csak szándékosan* követhető el. Az első alapesetnél az eshetőleges szándék is elegendő. Az elkövető tudata átfogja befizetési kötelezettségének lényeges tartalmát, továbbá hogy magatartásával az állam bevételét csökkenti. A második alapeset célzatos bűncselekmény, így kizárólag egyenes szándékkal valósulhat meg. A törvényi tényállásban megjelölt célzat a megállapított adó, illetve járulékok meg nem fizetése. A második alapesetben tehát az elkövető tudata azt fogja át, hogy a nevesített bevételi formák kapcsán azok behajtását jelentősen késlelteti vagy megakadályozza. Téves a szakirodalomban szereplő megfogalmazás⁴⁸, miszerint a behajtás jelentős késleltetése, illetve megakadályozását kellene célzatnak tekintenünk.

A *minősített esetek* a bevételcsökkenés mértékétől függően, illetve a bünszervezet tagjakénti elkövetés⁴⁹ alapján kerültek megállapításra mindkét alapesetnél. A bűncselekmény alapesete (vétség) ötvenezer forintot meghaladó bevételcsökkenés esetén valósul meg. Ezen összeghatár alatt szabálysértés sem valósul meg.⁵⁰ Az igazgatási jogszabályokban megállapított jogkövetkezmények – késedelmi pótlék, adóbírság – alkalmazásának van ekkor helye. A büntett, és annak súlyosabb esetei (a nagyobb, a jelentős, illetve a különösen nagy mértékű bevételcsökkenés) tekintetében a Btk. 138/A. §-ban foglalt összeghatárok az irányadók.⁵¹

A törvényi tényállás (6) bekezdése az 1999-es módosítás óta *büntethetőséget megszüntető okot* tartalmaz. Kimondja, hogy az első alapeset elkövetője nem büntethető, ha a vádirat benyújtásáig adó-, illetve járuléktartozását kiegyenlíti.

A bűncselekmény *rendbelisége* az adó, illetve járuléknemek számához igazodik. Természetesen a Btké. alapján az illetékek, díjak is külön veendőek figyelembe.⁵²

(2) 2005-2011-es időszak:

A 2005-ös módosítással a törvényhozó egyszerűsítette az adócsalás tényállását. Első ránézésre ezzel a Btk. 310. §-a elvesztette munkajogi, illetve szociális jogi vonatkozását. Ugyanakkor a Btk. módosításával párhuzamosan a Btké. 26. §-át is megváltoztatta a jogalkotó és büntetőjogi szempontból az adó fogalmi körébe vonta a korábban a tényállásban nevesített járulékokat, a magán-nyugdíjpénztári tagdíjat, a Munkaerőpiaci Alapba fizetendő munkaadói és munkavállalói járulékot, valamint a rehabilitációs és szakképzési hozzájárulást.⁵³ Ezen kívül a törvényhozó az első alapesetnél az elkövetési magatartások körét megváltoztatta, ugyanis „az adóalany nem az adóhatóság előtt ad elő

⁴⁸ KERESZTY 1999, 693. p.

⁴⁹ A bünszervezet tagjakénti elkövetés mint minősített eset kizárólag 1997. 09. 15-től 2005. 09. 01-ig szerepelt a törvényi tényállásban.

⁵⁰ L. Btké. 27. § (1) bekezdés a) pontja.

⁵¹ KERESZTY 1999, 692. p.

⁵² TÓTH 1996, 341. p.; KERESZTY 1999, 692. p.; TÓTH 2002a, 450. p.; TÓTH 2002b, 397. p.; VARGA 2004, 1228. p.

⁵³ 2005. évi XCI. törvény indokolása, részletes indokolás, 21. §-hoz.

jelentős tényeket valótlanul, hanem valótlan nyilatkozatot tesz a bevallás során, vagy éppen nem tesz semmilyen nyilatkozatot”⁵⁴.

A 2007-es módosítás okaként pedig a gyakorlati tapasztalatok szolgáltak. A jogalkotó felemelte az eddigi ötvenezer forintos értékhatárt százezer forintra. A cél az volt, hogy a gazdasági életben elsősorban a gazdasági igazgatási jogszabályok gyors és hatékony szankcióit lehessen bevetni, a büntetőjog eszközszerkezere pedig csak ultima ratioként érvényesülhessen.⁵⁵ Az adócsalás tényállása egyébként változatlan maradt.

(3) 2012. január 1-jét követő időszak:

A 2011. évi LXIII. törvény a költségvetés⁵⁶ minél hatékonyabb védelmét tűzte ki célul. Ez a módosítás az addigi büntetőjogi védelmet elavultnak, túlzottan részletezőnek tartva⁵⁷ egy egységes bűncselekménybe foglalta mind a költségvetés bevételi, mind a költségvetés kiadási oldalát sértő cselekményeket. Így az adócsalás tényállását, mint a költségvetés bevételi oldalát védő bűncselekményt is, a költségvetési csalás tényállása alá vonta a Btk. 310. §-ában.

A bűncselekmény *jogi tárgya* közvetve a közteherviselési kötelezettségét teljesítő embereknek a költségvetések prudens működéséhez fűződő érdeke, közvetve pedig maguk a költségvetések.⁵⁸

A módosító törvény indokolása alapján *elkövetési tárgyak* a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség, illetve a költségvetésből származó pénzeszköz. *A költségvetésbe történő befizetési kötelezettség* igen átfogó, absztrakt kategória. A jogalkotói szándéknak megfelelően minden állami bevételt jelentő befizetési kötelezettségre kiterjed, anélkül, hogy ezek körét akár maga a tényállás, akár egy vonatkozó értelmező rendelkezés meghatározná. A módosító törvény indokolása nyújt egyedül támpontot, amely kijelenti, hogy „a befizetési kötelezettségek nem korlátozódnak a hatályos törvény szerinti adókra és az adó fogalma alá eső (Btké. 26. §) befizetési kötelezettségekre, továbbá vámra, vámtartozás megfizetését szolgáló biztosítékra, nem közösségi adókra és díjakra vonatkozó - jogszabályon alapuló - befizetési kötelezettségekre, annál szélesebb kört ölelnek fel. Ide tartoznak azok a magatartások is, amikor az elkövető a költségvetéssel szemben fennálló egyéb egyoldalú (pl. bírságfizetési), továbbá kontraktuális kötelezettségéből származó befizetési kötelezettségének csalárd módon nem tesz eleget, és ezzel okoz vagyoni hátrányt.”⁵⁹ Azonban a Szegedi Büntetőjogi Iskola által képviselt elkövetési tárgy fogalmának⁶⁰ a törvényi tényállásban szereplő költségvetésbe történő befize-

⁵⁴ Uo.

⁵⁵ 2007. évi XXVII. törvény indokolása, általános indokolás.

⁵⁶ A költségvetés fogalmát a Btk. 313/E. § (1) bekezdése definiálja. „A 310. § alkalmazásában költségvetésen az államháztartás alrendszereinek költségvetését – ideértve a társadalombiztosítás pénzügyi alapjainak költségvetését és az elkülönített állami pénzalapokat –, a nemzetközi szervezet által vagy nevében kezelt költségvetést, valamint az Európai Unió által vagy nevében kezelt költségvetést, pénzalapokat kell érteni. Költségvetésből származó pénzeszköz vonatkozásában elkövetett bűncselekmény tekintetében a felsoroltakon kívül költségvetésen a külföldi állam által vagy nevében kezelt költségvetést, pénzalapokat is érteni kell.”

⁵⁷ 2011. évi LXIII. törvény indokolása, általános indokolás.

⁵⁸ 2011. évi LXIII. törvény indokolása, részletes indokolás a 2. §-hoz.

⁵⁹ 2011. évi LXIII. törvény indokolása, részletes indokolás a 2. §-hoz.

⁶⁰ NAGY 2010, 106. p.

tési kötelezettség nem felel meg, mivel az nem vonható sem a dolog, sem pedig – értelemszerűen – a személy definíciója alá. *A költségvetésből származó pénzeszközöket* szintén nem tekinthetjük e fogalom alapján a bűncselekmény elkövetési tárgyának.⁶¹

A költségvetési csalás *elkövetési magatartásait* a törvényhozó szintén a „lehető legabsztraktabb módon”⁶² határozta meg. A bűncselekménynek három alapesete különböztethető meg:

- a) Általános, a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség, valamint a költségvetésből származó pénzeszközökhöz kapcsolódó költségvetési csalás [Btk. 310. § (1) bek.]
- b) A jövedéki adó és a jövedéki termékek forgalmazása kapcsán elkövetett költségvetési csalás [Btk. 310. § (6) bek.]
- c) Az előírt elszámolási, számadási vagy az előírt tájékoztatási kötelezettség megszegésével kapcsolatos költségvetési csalás [Btk. 310. § (7) bek.]

A továbbiakban a Btk. új 310. §-ának azon két alapesetét (I. a) és c) pontok) elemezzük, amelyek a munkajogi, illetve szociális jogi vonatkozású bűncselekmények kapcsán relevánsak.

Ad a) Általános, a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség, valamint a költségvetésből származó pénzeszközökhöz kapcsolódó költségvetési csalás [Btk. 310. § (1) bek.]

Tehát a Btk. új 310. §-a a *költségvetés bevételi oldalát* az alábbi cselekményekkel szemben védi:

- 1) költségvetésbe történő befizetési kötelezettség [...] vonatkozásában más tévedésbe ejt, tévedésben tart vagy a valós tényt elhallgatja [Btk. 310. § (1) a) pont I. fordulata],
- 2) költségvetésbe történő befizetési kötelezettséggel kapcsolatos kedvezményt jogtalanul vesz igénybe [Btk. 310. § (1) b) pont].

Míg kiadási oldalhoz tartozó elkövetési magatartások:

- 1) [...] a költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában más tévedésbe ejtése, tévedésben tartása vagy a valós tény elhallgatása [Btk. 310. § (1) a) pont II. fordulata],
- 2) A költségvetésből származó pénzeszközöknek a jóváhagyott céltól eltérő felhasználása [Btk. 310. § (1) c) pont].

⁶¹ A módosító törvény indokolása szerint a „pénzeszközök” kifejezés használatára azért van szükség, hogy a „támogatások” kifejezésnek korábbi szűkítő fogalom-meghatározását kiküszöböljék.

⁶² 2011. évi LXIII. törvény indokolása, általános indokolás.

A bevételi oldalhoz kapcsolódó elkövetési magatartások a korábbi adócsalás elkövetési magatartásait – amelyek közös jellemzőjeként a kötelezettség megállapítására jogosult hatóság megtévesztését emelhetjük ki⁶³ – véleményünk szerint átfogják. Ugyanakkor a tényállás általános *passzív alanyként* „mást” jelöl meg, nem pedig a hatóságot. Véleményünk szerint ennek ellenére a költségvetési csalás bűncselekménye a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség kapcsán továbbra is csak a kötelezettség megállapítására jogosult hatóság megtévesztésével képzelhető el.

A bűncselekmény *eredménye* a vagyoni hátrány okozása. A vagyoni hátrány fogalmára irányadó a Btk. 137. § 5. pontja, amelynek értelmében vagyoni hátrány a vagyonban okozott kár és az elmaradt vagyoni előny.

Az elkövetési magatartás és a bűncselekmény eredménye között az *okozati összefüggésnek* fenn kell állnia.

A bűncselekmény *kísérlete* állapítandó meg, ha az elkövető a 310. § (1) bekezdés a), b) és c) pontjában megjelölt elkövetési magatartások (tévedésbe ejtés, tévedésben tartás, valós tény elhallgatása, illetve jogtalan igénybevétel, céltól eltérő felhasználás) valamelyikének kifejtését megkezdi, majd az eredmény (vagyoni hátrány okozása) bekövetkeztével válik *befejezetté*. A költségvetési csalás előkészülete nem büntetendő.

Ad c) Az előírt elszámolási, számadási vagy az előírt tájékoztatási kötelezettség megszegésével kapcsolatos költségvetési csalás [Btk. 310. § (7) bek.]

A költségvetési csalás harmadik alapesetének – hasonlóan az első alapesethez – nem *elkövetési tárgya* a költségvetésből származó pénzeszköz.

Elkövetési magatartások az előírt elszámolási, számadási vagy az előírt tájékoztatási kötelezettség nem, vagy hiányos teljesítése (1), továbbá valótlan tartalmú nyilatkozat tétele (2), vagy valótlan tartalmú, hamis vagy hamisított okirat felhasználása (3).

A bűncselekmény *immateriális*, ugyanis ezen alapeset megvalósulásához a törvényhozó nem tartotta szükségesnek a költségvetés vagyoni hátrányának okozását.

A bűncselekmény tehát az elkövetési magatartások valamelyikének kifejtésével *befejezetté* válik.

A költségvetési csalás első alapesete a tettességhez szükséges ismérvek szempontjából közönséges bűncselekmény, *tettese* bárki lehet, akit költségvetésbe történő befizetési kötelezettség terhel, illetve akinek a költségvetésből származó pénzeszköz rendelkezésére áll. A bűncselekmény harmadik alapesetének *tettese* pedig az lehet, akit a költségvetésből származó pénzeszköz vonatkozásában előírt elszámolási, számadási vagy az előírt tájékoztatási kötelezettség terhel. A kötelezettek körét továbbra is az egyes adónemekre, járulékfajtákra vonatkozó háttérjogszabályok állapítják meg. A részesség az általános részi szabályok szerint alakul.

A bűncselekmény *csak szándékosan* követhető el, amelyhez az eshetőlegesen szándék is elegendő. A költségvetés bevételi oldalát védő cselekmények kapcsán az elkövető tudatának át kell fognia azt, hogy őt a költségvetés felé befizetési kötelezettség terheli, és ezzel kapcsolatosan tanúsít megtévesztő magatartást; illetve a Btk. 310. § (1) bek. b)

⁶³ KERESZTY BÉLA – KARSAI KRISZTINA: *Adócsalás*. in: NAGY FERENC (szerk.): A magyar büntetőjog különös része. Budapest, 2009. 574. p.

pont vonatkozásában azt, hogy a befizetési kötelezettséggel kapcsolatosan jogtalanul vesz kedvezményt igénybe; amivel egy vagy több költségvetésnek vagyoni hátrányt okoz. Míg a kiadási oldalhoz tartozó fordulatoknál a tettesnek tudnia kell arról, hogy a megévesztő magatartást, valamint a jóváhagyott céltól eltérő felhasználást a költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában fejtí ki, amivel egy vagy több költségvetésnek vagyoni hátrányt okoz. [Btk. 310. § (1) a) pont II. fordulata és c) pont]. A harmadik alapeset megállapításához az elkövető tudatának ki kell terjednie arra, hogy őt a költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában előírt elszámolási, számadási vagy tájékoztatási kötelezettség terheli, és ennek nem tesz eleget.

A *minősített esetek* az okozott vagyoni hátrány mértékétől függően, illetve a bünszövetségben, vagy üzletszerű elkövetés alapján kerültek megállapításra, a büntetési tételek pedig a csalásra (Btk. 318. §) alkalmazandó büntetési tételeket követik. A büncselekmény alapesete (vétség) százezer forintot meghaladó, de a kétszázezer forintot nem meghaladó vagyoni hátrány okozása esetén valósul meg. Ezen összeghatár alatt a *Viszsaélés társadalombiztosítási, szociális vagy más jóléti juttatással büncselekmény* kerülhet megállapításra.⁶⁴

A törvényi tényállás lehetőséget kínál a *büntetés korlátlan enyhítésére*, amennyiben az elkövető a vádirat benyújtásáig az okozott vagyoni hátrányt megtéríti. Ugyanakkor ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha a büncselekményt bünszövetségben, vagy üzletszerűen követik el.

2.2 Btk. 310/A. §

(1) 1993-2005-ös időszak:

A *munkanélküliség* kezelése minden kormányzatnak stratégiai jelentőségű feladata. A társadalom stabilitásának pedig fontos feltétele a munkanélküliség elfogadható szintjének meg nem haladása, valamint a munkanélküliség generálta feszültségek leküzdése.

Magyarországon az 1980-as évektől kezdődően elindult a munkanélküliség megelőzését, illetve a munkanélküliek ellátását szolgáló eszközök és szervezetek kiépítése. A jelenlegi munkaerőpiaci politika intézményrendszere erre támaszkodott, amelynek jogi alapját az *1991. évi IV. törvény – A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról* szóló törvény⁶⁵ – teremtett meg. Az Ft. hatálybalépését követően – 1991. 03. 01. – a munkaerőpiaci kiadásokat két alap finanszírozta: a Munkanélküliek Szolidaritási Alapja és a Foglalkoztatási Alap. A munkanélküli-ellátások és a foglalkoztatást elősegítő támogatások finanszírozása ugyanis a biztosítási típusú rendszerekhez hasonlóan elkülönített és – főszabály szerint – csak ilyen ellátások fedezetére felhasználható hozzájárulások összegyűjtésével történhet.⁶⁶ 1996-ig a nevezett két alap pénzügyi értelemben nem volt átjárható, így ennek orvoslására 1996-ban ezeket az alapokat – több más pénzforrással együtt – a Munkaerőpiaci Alapba vonták össze.⁶⁷

1996-ig a munkanélküliek jövedelemtámogatásának költségeit a *Munkanélküliek*

⁶⁴ Lásd: 2.3. rész (3) cím.

⁶⁵ A továbbiakban: Ft.

⁶⁶ Czúcz 2003, 195. p.

⁶⁷ Megjegyzendő azonban, hogy az egyes alaprészek továbbra is viszonylag önállóak maradtak.

Szolidaritási Alapjából finanszírozták. Így ebből fedezték többek közt a munkanélküli járadékot, a pályakezdők munkanélküli segélyét, a munkanélküliek álláskeresésével kapcsolatos utazási költség-térítéseket. A Munkanélküliek Szolidaritási Alapja biztosítási alapként, – évről évre pontosan meghatározott százalékban – kötelező munkaadói és munkavállalói járulékbefizetésekre építve működött.⁶⁸ Probléma keletkezett abból, hogy míg a Munkanélküliek Szolidaritási Alapjában bevételi többlet keletkezett, addig a Foglalkoztatási Alap (amely az aktív munkaerőpiaci politika kiadásainak a fedezetét szolgáltatta és tisztán az állami költségvetésből került finanszírozásra) évről évre deficitessnek mutatkozott. Ez vezetett végül ahhoz, hogy a Munkanélküliek Szolidaritási Alapját és a Foglalkoztatási Alapot (valamint még néhány további alapot) 1996. január 1-jei hatállyal összevonták, és az Államkincstár kezelésében működő *Munkaerőpiaci Alapot* hoztak létre, amely többek közt egy szolidaritási, egy foglalkoztatási és egy jövedelempótló alaprészből állt. A munkanélküli járadékot értelemszerűen a szolidaritási alaprész terhére, nem biztosítási jellegű támogatásként folyósították.⁶⁹

A *Munkaerőpiaci Alap* tehát a Munkanélküliek Szolidaritási Alapja, a Foglalkoztatási Alap, a Szakképzési Alap, a Rehabilitációs Alap, valamint a Bér garancia Alap összevonásával létrehozott elkülönített állami pénzalap [Flt. 39. § (1) bek.].

A társadalombiztosítási járulék befizetésének elmulasztásához hasonlóan a rendszerváltozás után a Munkanélküliek Szolidaritási Alapjába befizetendő munkaadói és munkavállalói járulék befizetésének elmaradása is jelentőssé vált.⁷⁰ Így e téren is szükségesnek látta a jogalkotó a büntetőjog eszközének igénybevételét, és büntetni rendelte a Btk. 310/A. §-ában az Flt. alapján fizetendő munkavállalói járulék befizetésének bűnös elmulasztását.⁷¹

Tehát a bűncselekmény *jogi tárgyának* a Munkanélküliek Szolidaritási Alapjának bevételi garantálásához fűződő társadalmi érdeket tekinthetjük, amely a tényállás 1999-es módosításával kiegészült a korábbi Foglalkoztatási Alapba, Szakképzési Alapba, Rehabilitációs Alapba, valamint a Bér garancia Alapba történő befizetési kötelezettségek büntetőjogi védelmével,⁷² ezt követően pedig a Munkaerőpiaci Alap bevételeinek biztosításához fűződő társadalmi érdeket lett hivatott a tényállás érvényesíteni.

Elmondható, hogy a törvényi tényállás eredeti szövege csaknem teljesen azonos az adó-, és társadalombiztosítási csaláséval, szerkezetileg pedig követi azt. A két bűncselekmény *elkövetési magatartásai* és az *eredmény* szó szerint megegyezik. Különbség csupán a járulékok eltérő jellegében található. Tóth⁷³ szerint valószínűleg célszerűségi okokból nem kívánta a jogalkotó az adó-, és társadalombiztosítási csalás egyébként is jelentősen kiterjesztett tényállását további járulékokkal bővíteni.

⁶⁸ FREY MÁRIA: *A munkaerő-piaci politika jogszabályi és intézményi környezetének piaccgazdasági fejlődéstörténete*. www.econ.core.hu/doc/mf/2002/hun/frey.pdf 3. p.

⁶⁹ FREY 2002, 4. p.

⁷⁰ 1993. évi XVII. törvény, részletes indoklás a 69. §-hoz.

⁷¹ KERESZTY 1999, 694. p.

⁷² Ki kell emelni, hogy a Munkanélküliek Szolidaritási Alapjának több más állami pénzalappal történő 1996-os Munkaerőpiaci Alapba történő összevonására a jogalkotó csak három évvel később, az 1999. évi CXX. törvénnyel történt módosítással reagált, addig az Flt. és a Btk. nem volt összhangban.

⁷³ TÓTH 1996, 346. p.

A Btk. 310/A. §-a a munkaadói járulék vagy a munkavállalói járulék megállapítása szempontjából jelentős tény (adat) vonatkozásában követhető el, így ezen fogalmak meghatározása feltétlenül szükséges:

- *munkaadói járulék*: a munkaadó a munkavállaló részére munkaviszonya alapján kifizetett és elszámolt bruttó munkabér, illetmény, és egyéb kiegészítő díjazások (végkielégítés, jubileumi jutalom, betegszabadság idejére adott díjazás), továbbá a személyijövedelemadó-köteles természetbeni juttatások (pl. étkezési-, üdülési hozzájárulás) után meghatározott százalékban munkaadói járulékot köteles fizetni.⁷⁴
- *munkavállalói járulék*: a munkavállaló járulékként a munkaviszonya alapján a munkaadótól kapott bruttó munkabér, illetmény meghatározott százalékát köteles megfizetni.⁷⁵

Ahogy fentebb kifejtettük, 1996. január 1-jétől a Munkanélküliek Szolidáris Alapja megszűnt, helyébe a Munkaerőpiaci Alap került. Ennek ellenére a bűncselekmény elnevezése a bűncselekmény 1999-es módosításáig nem változott. Ekkor a jogalkotó a bűncselekmény elnevezését Munkanélküliek Szolidaritási Alapjába fizetendő munkaadói és munkavállalói járulék fizetési kötelezettség megszegéséről Munkaerőpiaci Alap bevételeit biztosító fizetési kötelezettség megsértésére változtatta. Ezen kívül az „időközben történt jogszabályi változásoknak megfelelően”⁷⁶ egy új költségvetési bevételi forrást is nevesített a tényállás, a rehabilitációs vagy szakképzési hozzájárulást, valamint büntet-hetőséget megszüntető okot vezetett be az első alapesethez kapcsolódóan. A tényállás vonatkozásában:

- *rehabilitációs hozzájárulást*: a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatási rehabilitációjának elősegítése érdekében kell fizetni. Ezt a munkaadó köteles teljesíteni, ha az általa foglalkoztatottak létszáma a 20 főt meghaladja, és az általa foglalkoztatott megváltozott munkaképességű személyek száma nem éri el a kötelező foglalkoztatási szintet, azaz az összes foglalkoztatott 5 %-át. A rehabilitációs hozzájárulás mértéke tehát a kötelező foglalkoztatási szintből hiányzó létszám és az ún. rehabilitációs hozzájárulás szorzata.⁷⁷
- *szakképzési hozzájárulást*: a Munkaerőpiaci Alap szakképzési alaprészébe az a munkáltató vállalkozás fizeti be, amelyik magánszemélyt munkaviszony keretében foglalkoztat. Mértéke a magánszemély számára kifizetett bruttó bérköltség meghatározott százaléka, amely alól akkor mentesülhet a vállalkozás, ha meghatározott gyakorlati képzést szervez.⁷⁸

⁷⁴ Czúcz 2003, 196. p.

⁷⁵ Czúcz 2003, 197. p.

⁷⁶ 1999. évi CXX. törvény, részletes indokolás a 22. §-hoz.

⁷⁷ Czúcz 2003, 197. p., Flt. 41/A. § (1) bek.

⁷⁸ 1996. évi LXXVII. törvény – A szakképzési hozzájárulásról és a szakképzés fejlesztésének támogatásáról szóló törvény – 1. §, 2. § (1) bek., 3. § (1) bek. Ezt a törvényt hatályon kívül helyezte, és új rendelkezéseket vezetett be a 2003. évi LXXXVI. törvény – A szakképzési hozzájárulásról és a szakképzés fejlesztésének támogatásáról szóló törvény. A 2011. évi CLV. törvény 34. § (1) bekezdés a) pontja [2012. 01. 01.-től] ha-

A Btk. 310/A. §-a azonban az elnevezésbeli, és a fenti tartalmi változáson kívül szerkezetileg és a tényállási elemeit (elkövetési magatartás, eredmény) tekintve továbbra is az adó-, és társadalombiztosítási csalás tényállásával egyezik meg.

Azonban a háttérjogszabályokra tekintettel a bűncselekmény *tette*se kizárólag a munkáltató, illetve az általa megbízott személy lehet, mivel a tényállásban szereplő állami bevételi formákat a munkaadó köteles a munkaviszony alapján kapott bérből levonni, befizetni, és saját bevallása keretében bevallani.

A *minősítési rendszere* eredetileg az adó-, és társadalombiztosítási csalás minősítési rendszeréhez igazodott. Azonban a Btk. 310. §-ának 1997-es módosítása során a jogalkotó egyrészt felemelte az adó-, és társadalombiztosítási csalás vétség alapesetének büntetési tételkeretét, másrészt a nagyobb mértékű bevételcsökkenés súlyosabban minősülő eseként került megfogalmazásra. Ezzel egy időben a Btk. 310/A. §-a változatlan maradt, amivel indokolatlan eltérés alakult ki a két tényállás között. Egyetértünk Molnár⁷⁹ álláspontjával, miszerint így az államháztartás alrendszerét képező egyes elkülönített állami pénzalapok bevételeinek csorbítását ekkor eltérő súllyal értékelte a Btk. Ha ugyanis az elkövető pl. a Nemzeti Kulturális Alap bevételét csorbította, magatartása a Btké. 26. §-ának értelmező rendelkezésére figyelemmel adó-, és társadalombiztosítási csalásnak minősült, és – adott esetben – azonos elkövetési érték (adóbevétel csökkenés) mellett súlyosabban volt büntetendő, mintha az elkövető a Munkaerőpiaci Alap bevételét csorbította volna. Ezzel a Btk. 310/A. §-a mintegy a Btk. 310. §-ának privilegizált eseteként volt felfogható.

(2) 2005-2011-es időszak:

A Btk. 310/A. §-ban a munkáltatással összefüggésben elkövetett adócsalás tényállása 2005. 09. 01. napjától „váltotta fel” a Munkaerőpiaci Alap bevételét biztosító fizetési kötelezettség megsértésének tényállását. Ugyanekkor a Btk. 310. §-ában szabályozott adó-, és társadalombiztosítási csalás tényállása és annak megnevezése is megváltozott adócsalásra. A Btk. 310/A. §-ában meghatározott bűncselekmény központi fogalmi eleme: a kifizetőt terhelő, az államháztartás valamely alrendszerébe kötelezően előírt közteher-fizetési kötelezettség, amely a munkaszerződés nélkül, vagy a színlelt szerződéssel alkalmazott munkavállaló részére járó, személyi jellegű juttatáshoz kapcsolódik.⁸⁰ Eme közteher-fizetési kötelezettség körébe tartozik többek közt a társadalombiztosítási járulék, a baleseti járulék, az egészségbiztosítási járulék, valamint a nyugdíjjárulék megfizetése is. Mivel e fogalmak korábban már rögzítésre kerültek, e helyütt mindössze a munkaszerződés nélküli foglalkoztatás, valamint a színlelt szerződés fogalmát elemezzük.

A munkaszerződés nélkül történő foglalkoztatás, valamint a színlelt szerződés alapján való munkavégzés gyakorlatilag a *feketemunka-végzést* foglalja magában. A 2005-ös módosítás során a törvény kifejezetten a munkajogi, adójogi, valamint a további foglalkoztatással kapcsolatos jogszabályok megkerülésével történő foglalkoztatás, vagyis a

tályon kívül helyezte a szakképzési hozzájárulást.

⁷⁹ L. MOLNÁR 2001, 533. p.

⁸⁰ KIS NORBERT – HOLLÁN MIKLÓS – GELLÉR BALÁZS: *A Büntető Törvénykönyv magyarázata. III. kötet. Különös Rész (2)*, Budapest, 2006. 1190. p.

feketemunka elleni hatékonyabb és szigorúbb fellépést tűzte ki célul.⁸¹ Noha a szakirodalomban a feketemunka-végzés fogalmát illetően több nézet látott napvilágot, jelen tanulmány a következő fogalmat követi. *A feketemunka minden olyan munkavégzés alapjául szolgáló jogviszony [a] melynek valamely vagy minden körülményét elleplezik a hatóságok előtt a jogviszonyhoz, illetőleg az ex lege keletkező másodlagos jogviszonyokhoz kapcsolódó adó- és járulékfizetési, valamint nyilvántartási kötelezettségek alóli teljes vagy részleges kibújás szándékával.*⁸² Mivel a feketemunkáltatás elsősorban a munkáltatónál eredményez gazdasági előnyt – a munkavállaló rendszerint kiszolgáltatott helyzetben van, az ő viszonyában a feketemunka-végzés hátránnyal jár, mivel elesik a munkavégzéssel megszerezhető társadalombiztosítási juttatásoktól – a törvényhozó indokoltan látta a feketemunka-végzés pónalizálását.⁸³

A foglalkoztatási szabályok megkerülésével történő foglalkoztatás elleni küzdelemben Molnár⁸⁴ szerint minden jogállamban komplex – több jogágra kiterjedő – eszközrendszer alkalmaznak. Elsősorban a munkajog keretében kívánják a feketemunkát felszámolni, másodsorban a pénzügyi jog szankciói alkalmazandók a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően. Magyarországon a feketemunka intenzitása miatt, és azért, mert a munkajogi, adójogi szankciók nem bizonyultak elégségesnek a jelenség visszaszorítására, a jogalkotó büntetőjogi védelmet is biztosítani kívánt az adóelkerülő foglalkoztatás legsúlyosabb fajtáival szemben. Így a Munkanélküliek Szolidáris Alapja/Munkaerőpiaci Alap *bevételeinek biztosításához* fűződő össztársadalmi érdeket, mint *jogi tárgyat* a jogalkotó három jogágon keresztül is védelmezi. A munkajogi, adójogi és büntetőjogi szankciók jellegüknél fogva eltérő súlyúak, fokozatosan érvényesülnek. A büntetőjog ultima ratio jellegének megfelelően az adott jogi tárgy különböző intenzitású sértései közötti különbségtétel Karsai szerint⁸⁵ – ahogyan az már korábban említést nyert – egy horizontális viszonyrendszerben képzelhető el, amelyek ún. fokozatos jogtárgysértési láncolatot alkotnak. Ezek az – azonos vagy hasonló – jogviszonyokban megjelenő jog-sértések valamilyen szinten fokozható tartalmat, azaz egymáshoz, de legalábbis a büntetőjogi fellépéshez képest eltérő veszélyességet hordoznak.⁸⁶ Az állami kényszer legszigorúbb formája, a büntetőjogi fellépés a legsúlyosabb esetekben nyújt védelmet.⁸⁷ Ugyanakkor a fokozatos jogtárgysértési láncolat további alapvető ismerve a jogsértő cselekményekhez viszonyulás milyensége, azaz a jogtárgysértés veszélyességét a szubjektív tényezők fogják eldönteni.⁸⁸

A feketemunka fogalmát kibontva azt találjuk, hogy a munkajogi, valamint a munkajogi ellenőrzési szabályok vizsgálata alapján a *feketemunka három típusa/fázisa* különböztethető meg. *Az első típus az Egységes Magyar Munkaügyi Adatbázisba történő bejelentés elmulasztása.* Eme kötelezettség megszegését azonban a büntetőjog nem fe-

⁸¹ 2005. évi XCi. törvény, részletes indokolás a 22. §-hoz.

⁸² HAJDÚ JÓZSEF – HOVÁNSZKI ARNOLD: *A feketemunka jogi rendezésének módzatai.* in. PONGRÁCZ LÁSZLÓ (szerk.): Foglalkoztatást elősegítő munkaügyi kutatások. Budapest, 2001. 20. p.

⁸³ MOLNÁR GÁBOR: *Gazdasági bűncselekmények.* Budapest, 2009. 656–657. pp.

⁸⁴ MOLNÁR 2009, 355. p.

⁸⁵ KARSAI 2011, 47. p.

⁸⁶ KARSAI 2011, 47. p.

⁸⁷ MOLNÁR 2009, 356. p.

⁸⁸ KARSAI 2011, 55. p.

nyeleti szankcióval, mivel a vonatkozó büntetőjogi tényállás a Munkanélküliek Szolidaritási Alapja/Munkaerő-piaci Alap *bevételeinek biztosításának* védelmére szolgál. A feketemunka második típusa az ún. *munkaszerződés nélküli foglalkoztatás*, harmadik típusa pedig az ún. *színeli szerződés* megkötésével történő munkavégzés. A munkáltatással összefüggésben elkövetett adócsalás megvalósulása szempontjából színeli szerződésről akkor beszélünk, amikor a tartalmi jegyek alapján tág értelemben foglalkoztatási jogviszonynak minősülő jogviszonyt (munkaviszonyt, közalkalmazotti jogviszonyt, közszolgálati jogviszonyt stb.) más jogviszonynak (megbízási, vállalkozási stb. jogviszonynak) neveznek, és az adó- és társadalombiztosítási hatósággal szemben e más jogviszonyra vonatkozó szabályok szerint számolnak el.⁸⁹ A színeli szerződés megítélésénél lényeges, hogy a Mt. 75/A. § (2) bekezdésének megalkotásával a joggyakorlatot szövegszerűen is megjelenítették a törvényben. Eme törvényhely ugyanis kimondta, hogy: „A szerződés típusát elnevezésétől függetlenül, az eset összes körülményére – így különösen a felek szerződés kötést megelőző tárgyalásaira, a szerződés megkötésekor, illetve a munkavégzés során tett jognyilatkozataira, a tényleges munkavégzés jellegére az Mt. 102-104. §-okban meghatározott jogokra és kötelezettségekre – tekintettel kell megítélni, illetve megállapítani.” Fontos hangsúlyozni, hogy a Btk. 310/A. § szempontjából önmagában a munkaszerződés írásba foglalásának mellőzése, illetve a színeli szerződés megkötése még nem eredményezi a munkáltatással összefüggésben elkövetett adócsalás megvalósulását.⁹⁰ A tényállás megvalósulásához ugyanis az szükséges, hogy a kifizető a közteher-fizetési kötelezettség teljesítését ilyen formában el akarja elkerülni,⁹¹ ami az adóbevétel csökkenését eredményezi. Tehát itt a bűncselekmény elkövetője már nem csupán egy munkajogi jogsértést követ el, amely a munkaszerződés írásba foglalásának elmulasztásának, illetve a színeli szerződés megkötésének objektív tényével megállapítható, hanem ezen túlmenően, azzal a szándékkal jár el, hogy közteherfizetési kötelezettsége kapcsán bizonyos adók, járulékok befizetésére ne kerüljön sor. Ezzel a jogtárgysértések fokozatos láncolata megállapítható: az objektív történeti tényeket tekintve ugyanolyan magatartás realizálódik, de a szigorúbb szankciókkal járó büntetőjogi fellépéshez ennél többet, az előírt közteherfizetési kötelezettség teljesítésének elmulasztására, mint elkövetési magatartásra, és az adóbevétel csökkenésére mint eredményre is kiterjedő szándékosságot követel meg a jogalkotó, a büntetőjogon belül érvényesülő bűnösségen alapuló felelősség elvének megfelelően.

A Munkáltatással összefüggésben elkövetett adócsalás által védett *jogi tárgynak* tekinthetjük tehát az adók, illetve a társadalombiztosítás bevételeihez fűződő társadalmi érdeket, de a tényállás másodlagosan védi azon munkavállalók érdekeit is, akik a munkáltató visszaélése folytán nem szerzik meg a munkaviszonnyal a törvény kötelező rendelkezése alapján megszerezhető egészségbiztosítási és nyugdíj jogosultságot.⁹²

A munkáltatással összefüggésben elkövetett adócsalás felépítése azonos az adócsa-

⁸⁹ KIS NORBERT – HOLLÁN MIKLÓS: *A Magyar Büntetőjog Tankönyve II. Különös rész*, Budapest, 2005. 668. p.

⁹⁰ A korszakban hatályos Munka Törvénykönyve (1992. évi XXII. törvény, a továbbiakban: Mt.) 76. § (2) bekezdésének értelmezése alapján a munkaszerződés akkor is érvényesen jöhet (és nem jön) létre, ha azt nem foglalták írásba.

⁹¹ KIS – HOLLÁN, 2008, 669. p.

⁹² MOLNÁR GÁBOR: *Munkáltatással összefüggésben elkövetett adócsalás*. in: BELOVICS ERVIN – MOLNÁR GÁBOR – SINKU PÁL: *Büntetőjog Különös Rész*, Budapest, 2005. 587. p

lás szerkezetével. A törvényi tényállásban két alapesetet különböztethetünk meg:

- a) az (1) bekezdésben szereplő közteher-fizetési kötelezettség teljesítésének elmulasztását, valamint
- b) az (5) bekezdésbeli megállapított adó behajtásának jelentős késleltetését vagy megakadályozását.

Ad a) Véleményünk szerint e bűncselekmény kapcsán sem tekintendő *elkövetési tárgynak* a közteherfizetési-kötelezettség [1. 2.1 rész (3) cím]

Az első alapeset *elkövetési magatartása* a tényállásban meghatározott közteherfizetési kötelezettség teljesítésének elmulasztása. A bűncselekmény tehát kizárólag mulasztással valósulhat meg.

Az első alapeset *eredménye* az adóbevétel csökkentése, hasonlóan az adócsalás első alapesetéhez. A jogalkotó azért, hogy elkerülje a több, csekélyebb súlyú bűncselekmény halmazát, a törvényi tényállásban rögzítette, hogy az elvont adók összegét együttesen kell figyelembe venni az adóbevétel csökkenés szempontjából. Ezzel mintegy „érték-egybefoglalásra”, összegzésre kerülnek a be nem fizetett adók és járulékok, és egyrendbeli, de súlyosabb megítélésű és büntetendőségű bűncselekmény kerülhet megállapításra.⁹³ A tényállás 2007-ben módosításra került, mert a „jogalkalmazásban értelmezési problémát okozott a Btk. 138/A. §-ának és a 310/A. §-ának együttesen történő alkalmazása, mert nehezen volt megállapítható, hogy egy bizonyos értékre elkövetett cselekmény – az elvont adók együttesen történő számítása miatt – hogyan minősül”⁹⁴. Ezért egy új (7) bekezdésben értelmező rendelkezést helyezett el a jogalkotó, amelyben kimondta, hogy a Btk. 310/A. § vonatkozásában az adóbevétel összegének meghatározásakor az elvont adók összegét egybe kell számítani.

Az elkövetési magatartás és eredmény között *okozati összefüggés* megléte szükséges.

Ad b) A második alapeset tartalmilag is azonos az adócsalás második alapesetével. [1.2.1 rész (1) cím]

A bűncselekmény stádiumait illetően téves az a szakirodalmi álláspont, miszerint a tényállás tiszta mulasztásos bűncselekmény, így a deliktum a közteher-viselési kötelezettség teljesítésének elmulasztásával már önmagában befejezett.⁹⁵ A bűncselekmény első alapesete ún. vegyes mulasztásos deliktum, eredménye az adóbevétel csökkenése. Így a bűncselekmény *befejezetten* történő megvalósulásához mindkét alapesetnél az eredmény bekövetkezése is szükséges. Az elkövetési magatartás kifejtésével az eredmény bekövetkeztéig a bűncselekmény *kísérlete* állapítandó meg.

A munkáltatással összefüggésben elkövetett adócsalás különös bűncselekmény, *tettese* csak a munkáltató lehet. Az adó-, és társadalombiztosítási háttérjogszabályok

⁹³ VARGA ZOLTÁN: 287–315. §. in: VARGA ZOLTÁN (szerk.): A Büntető Törvénykönyv Magyarázata 2., Budapest, 2009. 1309. p.; MOLNÁR GÁBOR: *Munkáltatással összefüggésben elkövetett adócsalás*. in: RABÓCZKI EDE – BERKES GYÖRGY (szerk.): Magyar Büntetőjog. Kommentár a gyakorlat számára. Budapest, 2010. 730/23. p.

⁹⁴ 2007. évi XXVII. törvény indokolása, részletes indokolás a 28. §-hoz.

⁹⁵ KIS NORBERT: *Munkáltatással összefüggésben elkövetett adócsalás*. in: KIS – HOLLÁN 2008. 670. p.

ugyanis a munkáltatót kötelezik a munkaviszony keretében történő foglalkoztatás esetén az adó bevallására, megállapítására és megfizetésére.

A bűncselekmény mindkét alapesete *szándékos*. A második alapeset azonban – hasonlóan az adócsalás tényállásához – célzatos bűncselekmény, az elkövető az adó meg nem fizetése céljából téveszti meg a hatóságot. Így a célzatra tekintettel a bűncselekmény kizárólag egyenes szándékkal valósulhat meg.

A bűncselekmény minősítési rendszere és a büntethetőséget megszüntető ok az adócsalás tényállásával megegyezik. [I. 2.1 rész (2) cím]

(3) 2012. január 1-jét követő időszak:

A 2011. évi LXIII. törvénnyel a Btk. 310/A. §-a helyébe *A költségvetési csaláshoz kapcsolódó felügyeleti vagy ellenőrzési kötelezettség elmulasztása* elnevezésű bűncselekmény került. Tartalmilag a munkáltatással elkövetett adócsalás tényállása mint a költségvetést bevételi oldalon károsító bűncselekmény, szintén a költségvetési csalás tényállásába került bevonásra. [a költségvetési csalásról I. 2.1 rész (3) cím]

2.3 Btk. 310/B. §

(1) 1993-2005-ös időszak:

Társadalombiztosítási, egészségbiztosítási vagy nyugdíjjárulék fizetési kötelezettség megsértése bűncselekménye az Adó- és társadalombiztosítás, valamint a Munkanélküliek Szolidaritási Alapjába fizetendő munkaadói és munkavállalói járulék fizetési kötelezettség megszegése bűncselekményeivel együtt, 1993-tól került be a gazdasági bűncselekmények körébe.

Jogi tárgya az államháztartás társadalombiztosítási alrendszerének megfelelő működéséhez az ehhez szükséges bevételek biztosításában⁹⁶ jelölhető meg.

A rendszerváltozást követő időszakban a magyar gazdaságot általánosságban jellemezte a *tőkehiány*, amely többek között akként csapódott le, hogy egyes munkáltatók a munkavállalóknak csak a nettó béreiket tudták kifizetni, a bruttó munkabér után járó járulékok befizetésére már nem állt rendelkezésükre anyagi forrás. Ez a magatartás a vagyon elleni bűncselekmények tényállásainak keretei között nem volt értékelhető, ezért a jogalkotó a Btk. 310/B. § megalkotásával rendelte szankcionálni ezeket.⁹⁷

A bűncselekmény *elkövetési tárgyai* a társadalombiztosítási járulék, egészségbiztosítási járulék, nyugdíjjárulék, valamint a tényállás 1999-es módosításától kezdve a baleseti járulék és a magán-nyugdíjpénztári tagdíj. Eme fogalmak a Btk. 310. § elemzése során kifejtésre kerültek, így ehelyütt visszautalunk az ott leírtakra. [I. 2.1 rész]

A bűncselekmény *elkövetési magatartása* a nevesített járulékok befizetésének önhibából történő elmulasztása. A bűncselekmény tehát tiszta mulasztásos bűncselekmény, a tényállás eredményre tekintet nélkül büntetni rendeli a befizetés elmulasztását. Ugyanakkor a bűncselekmény csak akkor valósul meg, ha a mulasztás a tettes önhibájára ve-

⁹⁶ GULA JÓZSEF: *Társadalombiztosítási, egészségbiztosítási vagy nyugdíjjárulék fizetési kötelezettség megsértése*. in: HOTVÁTH TIBOR – LÉVAY MIKLÓS (szerk.): *Magyar Büntetőjog Különös Rész II.*, Miskolc, 2002. 304. p.

⁹⁷ MOLNÁR 2002, 546–547. pp.

zethető vissza. Az önhiba akkor állapítható meg, ha akár a mulasztás, akár a mulasztás objektív oka az elkövetőnek felróható.⁹⁸ Az önhiba részleges is lehet. Önhibáján kívül mulasztja el a kötelezettségét az elkövető, ha pl. likviditási gondokkal küzd, csődhelyzetbe jut.⁹⁹

A bűncselekmény különös bűncselekmény, *tettese* kapcsán érdemes kitérni arra, hogy míg a tényállást a Btk. keretei közé beiktató 1993. évi XVII. törvény 70. §-a *munkáltatóról* (valamint a munkáltatóval kapcsolatban munkavállaló részére járó juttatásról) szólt, addig a tényállást módosító 1999. évi CXX. törvény 23. §-a *foglalkoztatóról* (és a foglalkoztató kapcsán biztosított részére járó juttatásról) szól. Az 1999. évi módosító törvény ezzel gyakorlatilag pontosította a bűncselekmény elkövetőinek körét, hiszen míg a munkáltató – az Mt. 73. § alapján – az lehet, aki jogképes, a foglalkoztató – a Tbj. 4. § a) pontja alapján – egy differenciáltabb fogalmat takar. Hasonló módon pontosítást végzett a jogalkotó, amikor munkavállaló helyett – aki az Mt. 72. § (1) bekezdése alapján az lehet, aki a tizenhatodik életévét betöltötte – biztosítottóról rendelkezett.¹⁰⁰ A bűncselekmény tettese tehát az (1) és (2) bekezdésben – figyelemmel a tényállás (5) bekezdésére is – megjelölt természetes személy lehet, a fogalmak tartalmát pedig a háttérjogszabályok töltik ki tartalommal.

A bűncselekmény kizárólag *szándékosan* követhető el.

Az 1993. évi XVII. törvény eredetileg azonosan fogalmazta meg a 310. §, illetve a 310/B. § minősített eseteit. Azonban 1997-ben az adó-, és társadalombiztosítási csalás tényállása módosításra került, viszont a Btk. 310. §-át a változások ekkor nem érintették. Azóta e bűncselekmény minősített eseteinek felépítése, struktúrája eltér az adó-, és társadalombiztosítási csalásától.¹⁰¹

Hasonlóan a korábban elemzett tényállásokhoz, a törvény *büntethetőséget megszüntető okot* határozott meg a Btk. 310/B. § elkövetőjének, amennyiben járulékfizetési kötelezettségének a vádirat benyújtásáig eleget tesz.

(2) 2005-2011-es időszak:

A tényállást a 2005. évi XCI. törvény 29. § (2) bekezdés a) pontja *hatályon kívül helyezte*, és az gyakorlatilag „beolvadt” a Btk. 310/A. §-ba ekkor beiktatott munkáltatással összefüggésben elkövetett adócsalás tényállásába.

(3) 2012. január 1-jét követő időszak:

A jogalkotó a 2011. évi LXIII. törvény 1. §-ával (2012. január 1-jei hatállyal) új törvényi tényállást iktatott be: *visszaélés társadalombiztosítási, szociális vagy más jóléti juttatással* néven a Btk. 309. §-ába. A törvény indokolása szerint¹⁰² mindegyik volt szükség, hogy hatékonyabban tudjanak fellépni a táppénzcsalások, valamint a rokkantsági nyugdíjjal összefüggő visszaélésekkel szemben.

A bűncselekmény *jogi tárgya*¹⁰³ közvetve a közteherviselési kötelezettségét teljesítő

⁹⁸ TÓTH 1996, 349. p.; KERESZTY 1999, 695. p.; MOLNÁR 2001, 538. p.; TÓTH 2002b, 406. p.

⁹⁹ MOLNÁR 2001, 538. p.

¹⁰⁰ A biztosítottak körét a Tbj. 5. §-a sorolja fel.

¹⁰¹ MOLNÁR 2001, 359. p.

¹⁰² 2011. évi LXIII. törvény indokolása, általános indokolás.

¹⁰³ 2011. évi LXIII. törvény indokolása, részletes indokolás az 1. §-hoz.

embereknek a költségvetések prudens működéséhez fűződő érdeke, közvetlenül pedig a törvényi tényállásban megjelölt ellátások – tehát elsősorban a társadalombiztosítási ellátás, valamint ezen kívül az államháztartás alrendszereiből nyújtható ellátások – rendszere. Fontosnak tartjuk ehelyütt kiemelni, hogy a Btk. új 309. §-ába iktatott bűncselekmény a nevesített ellátások rendszerét nem a bevételeik vonatkozásában részesíti védelemben, hanem a társadalombiztosítási ellátások, illetve a természetes személyeknek nyújtható egyéb pénzbeli vagy természetbeli juttatások *kifizetésének törvényes rendjét* hivatott garantálni büntetőjogi eszközökkel.

A társadalombiztosítási, szociális vagy más jóléti juttatások a bűncselekmény *elkövetési tárgyai*, amelyek pontos körét háttérjogszabályok alapján határozhatjuk meg. Elsősorban a *Szociális igazgatásról és a szociális ellátásról szóló 1993. évi III. törvény*, továbbá az *Flt.*, valamint a *Családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény* alapján nyújtható társadalombiztosítási ellátások, juttatások relevánsak a tényállás szempontjából.

Az *1993. évi III. törvény* 25. § (3) bekezdés alapján a következő pénzbeli ellátások nyújthatók: időskorúak járadéka, foglalkozást helyettesítő támogatás, rendszeres szociális segély, lakásfenntartási támogatás, ápolási díj, átmeneti segély, temetési segély. Ezek közül a rendszeres szociális segély, a foglalkoztatást helyettesítő támogatás, továbbá a lakásfenntartási támogatás, az átmeneti és a temetési segély egésze vagy egy része természetbeni ellátásként is teljesíthető.¹⁰⁴

Az *Flt.* alapján a következő társadalombiztosítási ellátások, juttatások nyújthatók: álláskeresési járadék, nyugdíj-előtti álláskeresési segély, álláskeresési költségterítés.¹⁰⁵

Az *1998. évi LXXXIV. törvény* alapján pedig a következő családtámogatási ellátási formák nyújthatók: családi pótlék (ezen belül nevelési ellátás, iskoláztatási támogatás), gyermekgondozási támogatás (ezen belül gyermekgondozási segély, gyermeknevelési támogatás) valamint anyasági támogatás.¹⁰⁶

A bűncselekmény *elkövetési magatartásai* a tévedésbe ejtés, a tévedésben tartás, vagy a valós tény elhallgatása, hasonlóan a Btk. 310. § (1) bekezdés a) pontjában megjelölt megtévesztő magatartásokhoz. További egyezés a költségvetési csalás megjelölt fordulatával, hogy e tényállás is¹⁰⁷ „más” megtévesztésével (passzív alany) követhető el, és nem az adott ellátás, juttatás megállapítására jogosult hatóságot nevesíti a jogalkotó. Ugyanakkor ennek ellenére csak a hatóság megtévesztésével lehet „életszerűen” elkövetni a visszaélés társadalombiztosítási, szociális vagy más jóléti juttatással bűncselekményét.

A materiális bűncselekmény *eredménye* a kár, amely továbbra is Btk. 137. § 5. pontja alapján értelmezendő, és azon a bűncselekménnyel a vagyonban okozott értékcsökkenés értendő. Az elmaradt vagyoni előny tehát e tényállás vonatkozásában nem releváns, „tekintettel arra, hogy a tényállásbeli juttatások valamennyi esetben tényleges vagyonszőkkenéshez vezetnek, elmaradt vagyoni előny e bűncselekmény kapcsán nem értelmezhető”¹⁰⁸.

¹⁰⁴ 1993. évi III. törvény 47. § (1) bek.

¹⁰⁵ Flt. 24 – 35. §

¹⁰⁶ Flt. 5. §

¹⁰⁷ Vö. 2.1. rész (3) címében írtakkal.

¹⁰⁸ 2011. évi LXIII. törvény indokolása, részletes indokolás az 1. §-hoz.

A bűncselekmény megvalósulásához a kifejtett elkövetési magatartás és az eredmény között *okozati összefüggés* megléte szükséges.

A bűncselekmény *kísérlete* állapítandó meg, amíg az elkövető a 309. §-ban megjelölt elkövetési magatartások (tévedésbe ejtés, tévedésben tartás, valós tény elhallgatása) valamelyikének kifejtését megkezdi, az eredmény (a kár) bekövetkeztéig, ezzel ugyanis *befejezetté* válik a visszaélés társadalombiztosítási, szociális vagy más jóléti juttatással. Az előkészület nem büntetendő.

A bűncselekmény közönséges bűncselekmény, *tettese* bárki lehet, aki a társadalombiztosítási ellátás, illetve a tényállásban meghatározott juttatás megszerzésére jogosult.

Szubjektív oldalt tekintve *csak szándékosan, mégpedig egyenes szándékkal* valósítható meg. Célzatos bűncselekmény, az elkövető a meghatározott ellátás, juttatás megszerzésének vagy megtartásának céljával jár el.

Amennyiben az elkövető a vádirat benyújtásáig az okozott kárt megtéríti, büntetése *korlátlanul enyhíthető*.

A *bűncselekményi értékhatárt* tekintve, nem valósul meg bűncselekmény, ha ötvenezer forintot meg nem haladó kárt okozva követik el.¹⁰⁹ Az indokolás felhívja a figyelmet arra is, hogy a bűncselekményi érték felső határa kétszázezer forint. Az ezt meghaladó cselekmény esetében a költségvetési csalás súlyosabban minősülő esete állapítandó meg. Amennyiben tehát az okozott kár a százezer forintot meghaladja a két bűncselekmény konkurál egymással, és a visszaélés társadalombiztosítási, szociális vagy más jóléti juttatással állapítandó meg a költségvetési csalással szemben.¹¹⁰

III. Zárzó

Tanulmányunk kettős célt szolgált: egyrésről bemutatni és értelmezni azon – a büntetőjog körén kívül eső – jogszabályi rendelkezéseket, amelyek változása eme tényállások változását meghatározza; másrésről pedig bemutatni e bűncselekmények alakulását a rendszerváltozástól napjainkig. Ezzel érzékeltetve a védett jogtárgyak társadalmi, gazdasági viszonytól függő változását. Megállapításra került továbbá, hogy ezen bűncselekmények közül a Btk. 310/A. §-ban szabályozott *munkáltatással összefüggésben elkövetett adócsalás* kapcsán fellelhető a jogtárgysértések fokozatos láncolata (I. 2.2. rész (2) cím).

A 2011. évi LXIII. törvény véleményünk szerint a munkajogi és szociális jogi vonatkozású bűncselekmények kapcsán letisztulást eredményezett, hiszen az eddig több tényállásban szabályozott, és a tanulmányban bemutatásra került bűncselekményeket beolvasztotta a költségvetési csalásba (Btk. 310. §). Tanulmányunkban láthatóvá vált, hogy a munkajog és a szociális jog dinamikusan változó jogág, amelynek módosulásait a büntetőjog csak nehezen, esetenként több éves késéssel képes követni, ez pedig jogállami aggályokat kelt. Ebből a szempontból szerencsésnek tartjuk a korábbi jogalkotói megoldással való szakítást, azaz hogy a vonatkozó bűncselekmények tényállásában az egyes járulékok, ellátások taxatív felsorolása helyett egy mindezeket átfogó definíció –

¹⁰⁹ Btké. 27. § (1) bek.

¹¹⁰ 2011. évi LXIII. törvény indokolása, részletes indokolás az I. §-hoz.

a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség, illetve a költségvetésből származó pénzeszközök – került a költségvetési csalás tényállásába beiktatásra. *Ugyanakkor a munkajogi, illetve szociális jogi vonatkozással bíró bűncselekmények 2011. december 31-ig kizárólag a költségvetés bevételi oldala kapcsán jelentkeztek.* 2012. január 1-jétől azonban a Btk. új 309. § és 310. §-a már a költségvetésből történő kifizetésének törvényes rendjét is védelemben részesíti. Ezzel törekedve a költségvetés rendszerváltozás óta örökös ürjének, hiányának büntetőjogi eszközökkel is támogatott betöltésére, mind bevételeinek, mind kiadásainak védelmére.

ANETT ERZSÉBET GÁCSI – ANNA VIKTÓRIA NEPARÁCZKI

DIE BEKÄMPFUNG DER EWIGEN FINANZIELLEN LÜCKE DES BUDGETS: STRAFTATEN IN BEZUG AUF DAS ARBEITS- UND SOZIALRECHT FRÜHER UND JETZT

(Zusammenfassung)

Der Aufsatz hat zwei Ziele verfolgt: erstens die in der Strafrechtsliteratur vernachlässigte Straftaten mit arbeits- und sozialrechtlichen Bezug vorzuführen um damit die Veränderungen der geschützten Rechtsgüter darzustellen, und zweitens die außerstrafrechtlichen aber strafrechtsrelevanten Rechtsvorschriften zu erläutern, deren Modifizierungen die Veränderungen der Straftatbestände beeinflusst.

Als Ergebnis wird herausgehoben, dass die dynamische Veränderungen des Arbeits-, und Sozialrecht das Strafrecht nur mit Rückstand nachfolgen kann, was aber gegebenenfalls ein mehrjähriger Rückstand bedeutet, und rechtstaatlich besonders bedenklich ist. Aus diesem Gesichtspunkt wird das Aufgeben der früheren gesetzgeberischen Lösung (die enumerative Aufzählung der relevanten Abgaben und Verpflegungen in der Straftatbestand) begrüßt: denn durch das Gesetz Nr. LXIII aus dem Jahre 2011 wurden die umfassenden Definitionen der „Einzahlungspflicht in das Budget“ und des „Geldmittels aus dem Budget“ in den neuen Straftatbestand mit arbeits- und sozialrechtlichen Bezug (§ 310 ungStGB – budgetschädlicher Betrug) aufgenommen. Daneben wurde festgestellt, dass die Straftaten mit arbeits- und sozialrechtlichen Bezug bis den 31. Dezember 2011 nur die Einkommen des Budgets geschützt haben. Seit der oben genannten Modifizierung des Strafgesetzbuches werden aber auch die arbeits- und sozialrechtlichen Ausgaben des Budgets strafrechtlich geschützt. Somit erstrebt der Gesetzgeber die Auffüllung der ewigen finanziellen Lücke des Budgets auch mit strafrechtlichen Mitteln zu verteidigen.

I. sz. melléklet

A járulékok és az adó fogalmának változásai

Kronológia	Járulékok	Adó (fogalmát Btké. 26. § határozza meg)
1. 1993. 05. 15. – 2005. 08. 31.	<p><u>I. társadalombiztosítási járulék:</u> – fogalmát a Tbj. 18. § (1) bek. b) pontja határozza meg</p> <p>1. 1998. 01. 01.¹¹¹ – 1999. 12. 31.: „a foglalkoztató egészségbiztosítási járulékot, valamint nyugdíj-biztosítási járulékot (a továbbiakban együtt: társadalombiztosítási járulékot) fizet; továbbá a táppénzkiadásokhoz hozzájárul”</p> <p>2. 2000. 01. 01. 2006. 08. 31.: „a foglalkoztató egészségbiztosítási járulékot, valamint nyugdíj-biztosítási járulékot (a továbbiakban együtt: társadalombiztosítási járulékot) fizet”</p> <p><u>II. egészségbiztosítási és nyugdíjjárulék:</u> – fogalmát a Tbj. 18. § (1) bek. a) pontja határozza meg [+ Tbj. 18. § (2) bek.]</p> <p>1. 1998. 01. 01. – 2006. 08. 31.: „A biztosított egészségbiztosítási és nyugdíjjárulékot fizet” + [A magánnyugdíj pénztár tagja nyugdíjjárulék és tagdíj fizetésére kötelezett]</p> <p><u>III. baleseti járulék:</u> – fogalmát a Tbj. 18. § (1) bek. c) pontja határozza meg</p> <p>1. 1998. 01. 01. – 1999. 12. 31.: NINCS</p> <p>2. 2000. 01. 01. – 2006. 08. 31.: „A kiegészítő tevékenységet folytatónak minősülő egyéni vállalkozó, továbbá a társas vállalkozás a kiegészítő tevékenységet folytatónak minősülő társas vállalkozó után baleseti járulékot fizet”</p>	<p>1. 1979. 04. 14.¹¹² – 2000. 02. 29.: „A Btk. 310 §-ának alkalmazása szempontjából adó az illeték, az illeték módjára fizetendő díj is, továbbá a külön jogszabályban meghatározott, az állam javára fennálló fizetési kötelezettség, amely ellenszolgáltatásra nem jogosít.”</p> <p>2. 2000. 03. 01. – 2005. 08. 31.: „A Btk. 310 §-ának alkalmazása szempontjából adó az illeték, az illeték módjára fizetendő díj is, továbbá – a Btk. 310/A-310/B. §-ában nem említett – külön törvényben vagy törvény felhatalmazásán alapuló jogszabályban meghatározott, az államháztartás alrendszereinek költségvetéséből ellátandó feladatok fedezetére előírt közteher fizetési kötelezettség, amely ellenszolgáltatásra nem jogosít.”</p>

¹¹¹ Ekkor lépett hatályba ugyanis a Tbj.¹¹² Ekkor lépett hatályba ugyanis a Btké.

<p>2. 2005. 09. 01 – 2011. 12. 31.</p>	<p><u>I. társadalombiztosítási járulék:</u> – fogalmát a Tbj. 18. § (1) bek. b) pontja határozza meg</p> <p>3. 2006. 09. 01. – 2009. 12. 31.: „a foglalkoztató és a biztosított egyéni vállalkozó egészségbiztosítási járulékot, valamint nyugdíj-biztosítási járulékot (a továbbiakban együtt: társadalombiztosítási járulékot) fizet”</p> <p>4. 2010. 01. 01. – 2011. 12. 31.: „a foglalkoztató és a biztosított egyéni vállalkozó egészségbiztosítási-, munkaerőpiaci járulékot, valamint nyugdíj-biztosítási járulékot (a továbbiakban együtt: társadalombiztosítási járulékot) fizet”</p> <p><u>II. egészségbiztosítási és nyugdíjjárulék:</u> – fogalmát a Tbj. 18. § (1) bek. a) pontja határozza meg [+ Tbj. 18. § (2) bek.]</p> <p>2. 2006. 09. 01. – 2006. 12. 31.: „A biztosított természetbeni és pénzbeli egészségbiztosítási járulékot (a továbbiakban együtt: egészségbiztosítási járulék) valamint nyugdíjjárulékot fizet” + [A magánnyugdíj pénztár tagja nyugdíjjárulék és tagdíj fizetésére kötelezett]</p> <p>3. 2007. 01. 01. – 2009. 12. 31.: „A biztosított természetbeni és pénzbeli egészségbiztosítási járulékot (a továbbiakban együtt: egészségbiztosítási járulék) valamint nyugdíjjárulékot; a kiegészítő tevékenységet folytató egyéni és társas vállalkozás nyugdíjjárulékot fizet” + [A magánnyugdíj pénztár tagja nyugdíjjárulék és tagdíj fizetésére kötelezett]</p> <p>4. 2010. 01. 01.-től: „A biztosított természetbeni egészségbiztosítási járulékot, pénzbeli egészségbiztosítási járulékot és munkaerőpiaci járulékot (a továbbiakban együtt: egészségbiztosítási és munkaerőpiaci járulék) valamint nyugdíjjárulékot; a kiegészítő tevékenységet folytató egyéni és társas vállalkozás nyugdíjjárulékot fizet”</p>	<p>3. 2005. 09. 01. – 2007. 05. 31.: „A Btk. 310 – 310/A. §-ának alkalmazása szempontjából adóval egy tekintet alá esik</p> <p>a) az illeték, az illeték módjára fizetendő díj is, továbbá a külön törvényben vagy törvény felhatalmazásán alapuló jogszabályban meghatározott, az államháztartás alrendszerének költségvetéséből ellátandó feladatok fedezetére előírt közteher fizetési kötelezettség, amely ellenszolgáltatásra nem jogosít;</p> <p>b) a társadalombiztosítási járulék, a baleseti járulék, az egészségbiztosítási járulék, a nyugdíjjárulék, illetve a magán-nyugdíjpénztári tagdíj, az egészségügyi hozzájárulás, továbbá a Munkaerőpiaci Alapba fizetendő munkaadói és munkavállalói járulék, a vállalkozói járulék, valamint a rehabilitációs és a szakképzési hozzájárulás.”</p> <p>4. 4. 2007. 06. 01. – 2011. 12. 31.: „A Btk. 310 – 310/A. §-ának alkalmazása szempontjából adóval egy tekintet alá esik</p> <p>a) az illeték, az illeték módjára fizetendő díj is, továbbá a külön törvényben vagy törvény felhatalmazásán alapuló jogszabályban meghatározott, az államháztartás alrendszerének költségvetéséből ellátandó feladatok fedezetére előírt közteher fizetési kötelezettség, amely ellenszolgáltatásra nem jogosít;</p> <p>b) a társadalombiztosítási járulék, a táppénz-hozzájárulás, az egészségügyi szolgáltatási járulék, az egészségbiztosítási járulék, a nyugdíjjárulék, illetve a magán-nyugdíjpénztári tagdíj, az egészségügyi hozzájárulás, az egyszerűsített közteher-fizetési hozzájárulás, továbbá a Munkaerőpiaci</p>
--	--	---

	<p>szító tevékenységet folytató egyéni és társas vállalkozás nyugdíjjárulékot fizet”</p> <p>+</p> <p>[A magánnyugdíj pénztár tagja nyugdíjjárulék és tagdíj fizetésére kötelezett]</p> <p><u>III. baleseti járulék → egészségügyi szolgáltatási járulék lett [2006. 09. 01.-től]</u></p> <p>fogalmát a Tbj. 18. § (1) bek. c) pontja határozza meg: „A kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vállalkozó, a kiegészítő tevékenységet folytató társas vállalkozó után a társas vállalkozás, valamint a Tbj. 39. § (2) bekezdésben említett személy egészségügyi szolgáltatási járulékot fizet”</p>	<p>Alapba fizetendő munkaadói és munkavállalói járulék, a vállalkozói járulék, valamint a rehabilitációs és a szakképzési hozzájárulás.”</p>
<p>3. 2012. 01. 01.-től</p>	<p><u>I. társadalombiztosítási járulék:</u></p> <p>– fogalmát a 2011. évi CLVI. törvény 218. § (2) bek. 4. pontja hatályon kívül helyezte</p> <p><u>II. egészségbiztosítási és nyugdíjjárulék:</u></p> <p>– fogalmát a Tbj. 18. § (1) bek. a) pontja határozza meg: „A biztosított természetbeni egészségbiztosítási járulékot, pénzbeli egészségbiztosítási járulékot és munkaerőpiaci járulékot (a továbbiakban együtt: egészségbiztosítási és munkaerőpiaci járulék) valamint nyugdíjjárulékot; a kiegészítő tevékenységet folytató egyéni és társas vállalkozás nyugdíjjárulékot fizet”</p> <p>+</p> <p>[„A magánnyugdíj pénztár tagja tagdíjfizetésre kötelezett.”]</p> <p><u>III. egészségügyi szolgáltatási járulék</u></p> <p>– fogalmát a Tbj. 18. § (1) bek. c) pontja határozza meg: „A kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vállalkozó, a kiegészítő tevékenységet folytató társas vállalkozó után a társas vállalkozás, valamint a Tbj. 39. § (2) bekezdésben említett személy egészségügyi szolgáltatási járulékot fizet”</p>	<p>Hatályon kívül helyezve (lásd 2011. évi LXIII. törvény)</p>